

Liisa-Ly Pakosta
Justiits- ja digiminister
Justiits- ja Digiministeerium

Teie: 16.03.2026 nr

Meie: 25.03.2026 nr 12-1/2026-007-2

Kiri edastatud digitaalselt aadressil: info@justdigi.ee

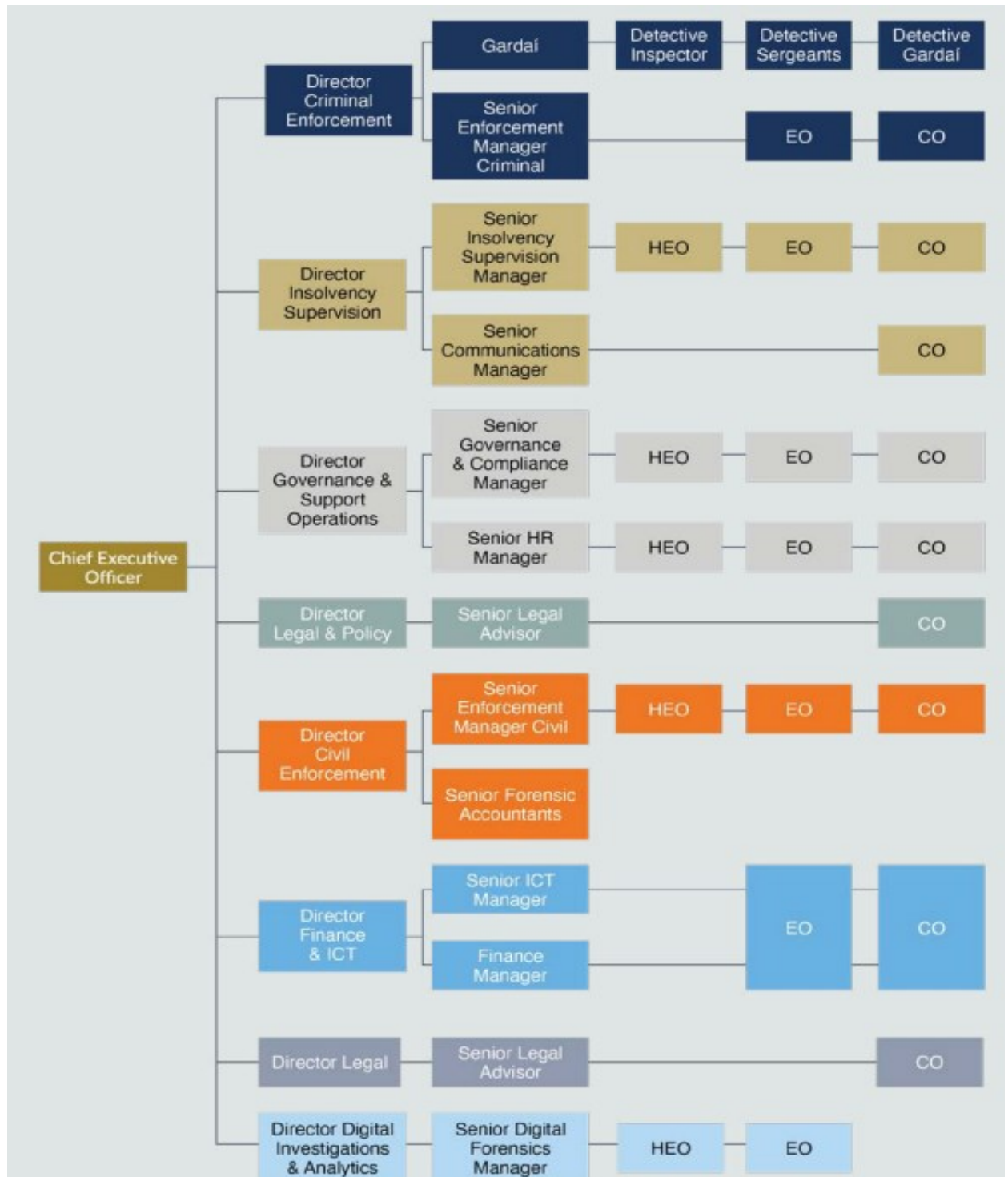
Maksejõuetuse teenistuse arvamus täitemenetluse seadustiku muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule

Austatud proua minister

Täname Teid võimaluse eest esitada arvamus täitemenetluse seadustiku muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule. Meie arvamus koos põhjendustega on järgnev:

1. **Maksejõuetuse teenistus ei nõustu sellega, et kohtutäituri kulud kanduvad üle teise menetlusse st pankrotimenetlusse ja võtavad pankrotimenetluses endale PankrS §-s 146 massikohustuste järjekoha. Tegemist on kahe erineva menetlusega.** Kohtutäitur on tavaline võlausaldaja nagu on seda näiteks Maksu- ja Tolliamet, Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus, kohaliku omavalitsuse organ, lepingupartner jt pankrotimenetluses (st PankrS §-s 153 nimetatud võlausaldajana). Tõstes kohtutäituri kulud PankrS § 146 alla rikutaks pankrotiõiguses kehtivat fundamentaalset põhimõtet, milleks on võlausaldajate võrdne kohtlemine. Kohtutäitur ei ole pankrotimenetluse menetleja nagu pankrotihaldur, kelle töötasu on õigustatult hetkel sätestatud PankrS §-s 146. Lisaks sellele - juhul, kui kohtutäituri tasud muutuksid massikohustuseks, ei suudaks mitte ükski võlausaldaja, pankrotiasja menetlev pankrotihaldur ega ka Maksejõuetuse teenistus ette ennustada pankrotiasja algatamisel, sh avaliku uurimise algatamisel menetluskulusid. Tavalised võlausaldajad, kes niigi ei ole Eestis hetkel nõus finantseerima pankrotimenetlusi, taanduksid täielikult finantseerimisest (kohtu deposiiti summa kandmisest), sest võlausaldajate väljamakseteks PankrS § 153 alusel jääks veelgi vähem rahalisi vahendeid. Samas pankrotimenetlus on üksnes mõeldud võlausaldajate kaitseks ja võlausaldajate nõuete kiireks rahuldamiseks pankrotivara arvelt. Kohtutäituril on hetkel võimalus esitada pankrotimenetlusse nõue võlausaldajana oma nõude (teenustasu) rahuldamiseks ning see peab ka edaspidi nii jääma. Pankrotiseaduse muudatus ei ole meie nägemuses vajalik. **Seega me ei toeta, et PankrS paragrahvi 146 lõiget 1 täiendataks punktiga 5 järgmises sõnastuses: „5) võlgniku pankroti väljakuulutamise lõppenu täitemenetluse alustamise tasu ja sissenõutavaks muutunud täitemenetluse kulud, välja arvatud täitemenetluse põhitasu.“**
2. **Maksejõuetuse teenistus ei nõustu sellega, et kohtutäituri asendamise õigusega kohtutäituri abi saab Eestis tegutseda ka pankrotihaldurina (sh saneerimisnõustajana, usaldusisikuna ja sundlikvideerijana).** Pankrotihaldurile ja kohtutäiturile kui avaliku ülesande täitjatele esitatud (esitatavad) nõuded, haridus, oskused,

avalikud ülesanded on sisuliselt ja olemuslikelt liiga erinevad ning hetkel kehtiv regulatsioon ei vasta ammu võlausaldajate ja ühiskonna ootustele võitlemisel maksejõuetusega likvideerimis-, saneerimis-, pankrotimenetlustes, erinevates kohtumenetlustes ja kriminaalmenetlustes. Meie arvates on tagumine aeg kõik piisava kvalifikatsiooni, kogemuse, oskuste ja haridusega **maksejõuetusvaldkonna menetlejad konsolideerida kokku ühte riigi menetluskeskusesse st riikliku järelevalve asutusse, mis tagaks piisavad sunnimeetmed võlgnike suhtes kaitsmaks võlausaldajate õigusi.** Näide sellisest edukast riigiasutusest on näiteks **Rootsis (Kronofogden)**, mis võtab alates juulist 2026 kohtutelt üle oluliselt funktsioone ning Iirimaal (**Corporate Enforcement Authority**), mille hetkel kehtiva organisatsiooni struktuuri esitame allpool (vt joonist):

(Allikas: [Corporate Enforcement Authority](#), legend: gardai on politseiametnik CEA koosseisus lähetuse korras nt teatud tähtjaks)

3. **Kohtutäitur ei tohiks meie arvates olla Eestis pankrotihalduri tegutsemise õigusega, sest kohtutäitur ja pankrotihaldur juhinduvad avalike ülesannete täitmisel erinevatest vastandlikest põhimõttest.** Kohtutäituri ja pankrotihalduri tegevusele kohalduvad põhimõtted on ülesehituselt vastandlikud, sest need teenivad eri eesmärgi ja peavad tasakaalustama eri huvide kogumeid. Kohtutäitur on avaliku võimu kandja, kes viib täide olemasoleva kohtu otsuse formaalselt ja sundkorras. Pankrotihaldur on avaliku ülesande täitja, kes juhib keerulist kollektiivset menetlust, tasakaalustades samaaegselt paljude huvigruppide huvisid ja tehes ise sisulisi majanduslikke ja juriidilisi otsuseid. **Seega me ei toeta muudatusi, mille kohaselt PankrS paragrahvi 56 lõiget 1 täiendatakse punktiga 5 järgmises sõnastuses:** „5) kohtute seaduse § 47 lõike 1 punktile 1 vastava haridustasemega ja kohtutäituri asendamise õigusega kohtutäituri abi, kellele on koja poolt antud haldurina tegutsemise õigus.“; ning **ei toeta rakendussätteid pankrotiseaduses**, mida täiendatakse §-ga 1934 järgmises sõnastuses: „§ 1934 . Kohtutäituri abile haldurina tegutsemise õiguse andmine „(1) Käesoleva seaduse § 57 lõikes 3 sätestatud kohaldatakse ka kohtutäituri asendamise õigusega ja kohtute seaduse § 47 lõike 1 punktile 1 vastava haridustasemega kohtutäituri abile, kes sooritas kohtutäituri eksami kohtutäituri seaduse §-s 95 sätestatud korras enne 2026. aasta 1. jaanuari. (2) Alates 2026. aasta 1. jaanuarist kohtutäituri eksami sooritanud ja kohtute seaduse § 47 lõike 1 punktile 1 vastava haridustasemega kohtutäituri abi peab halduriks tegutsemise õiguse saamiseks sooritama ka halduri eksami kohtutäituri seaduse §-s 95 sätestatud korras.“.

Meie argumentatsioon põhineb muuhulgas järgneval:

I. KOHTUTÄITURI TEGEVUSPÕHIMÕTTED (TMS + KTS)

1. Formaliseerituse printsiip (formaliteedi printsiip)

See on kohtutäituri kõige olulisem ja eripärasem põhimõte. TMS § 2 kohaselt täidetakse nõuded, mis tulenevad täitedokumentidest — jõustunud kohtuotsustest, -määrustest, haldusotsustest ja muudest seaduses ammendavalt loetletud dokumentidest.

Riigikohtu praktika on seda printsiipi täpsustanud: kui kohtutäiturile esitatakse formaalsetele nõuetele vastav täitedokument, on ta kohustatud sissenõudja avalduse alusel algitama täitemenetlust ja tal ei ole õigust kontrollida täitedokumendi sisu õiguspärasust. See tähendab, et kohtutäitur ei hinda, kas kohtuotsus oli õiglane, kas võlg on sisuliselt õigustatud või kas menetlus on moraalselt sobiv — ta täidab dokumendi, kui see vastab vorminõuetele. Sisulised vaidlused kuuluvad kohtu, mitte kohtutäituri pädevusse.

2. Kohustuslikkuse printsiip (legaalsuse printsiip)

TMS § 7 lg 1 kohaselt keeldub kohtutäitur täitetoimingu tegemisest ainult seaduses sätestatud põhjusel. Kohtutäituril ei ole oportuuniteeti ega diskretsiooni otsustamaks, kas täitmisele asuda. Kui täitedokument on nõuetekohane ja sissenõudja esitab avalduse, on täitmise alustamine kohustuslik. See eristab kohtutäiturit põhimõtteliselt pankrotihaldurist, kellel on ulatuslik kaalutlusruum.

3. Erapooletuse printsiip

KTS § 2 lg 3 kohaselt peab kohtutäitur ametitegevuses olema erapooletu ning äratama usaldust kõigis isikutes, kelle kasuks või kelle suhtes ta toiminguid teeb. Kohtutäitur ei ole sissenõudja agent ega võlgniku kaitsja — ta on avaliku võimu kandja, kes täidab kohtu tahet.

TMS § 9 kohaselt peab kohtutäitur ennast taandama, kui ta on võlgniku või sissenõudja sugulane, abikaasa, elukaaslane, või kui ta on otse või kaudselt huvitatud sundtäitmisest või kui on muid asjaolusid, mis tekitavad kahtlust tema erapooletuses.

4. Tõhususe ja aktiivsuse printsiip

TMS § 8 kohustab kohtutäiturit tarvitusele võtma kõik seadusega lubatud abinõud täitedokumendi täitmiseks, koguma täitemenetluseks vajalikku teavet ning selgitama täitemenetluse osalistele nende õigusi ja kohustusi. Täitemenetluses on aktiivne roll eelkõige kohtutäituril, mitte aga sissenõudjal — näiteks info hankimisel võlgniku vara kohta. See on oluline erinevus varasemast regulatsioonist, kus sissenõudjalt nõuti oluliselt suuremat aktiivsust.

5. Proportsionaalsuse printsiip

TMS § 53 kohaselt piiratakse vara arestimist nõude rahuldamiseks vajaliku ulatusega — arestimine peab olema proportsionaalne nõude suurusega. Võlgniku kaitseks on kehtestatud arestimise piirangud: palga ja muude sissetulekute arestimisel tuleb arvestada võlgniku sissetulekute suurust ja ülalpeetavate olemasolu.

6. Inimväärikuse (minimaalsuse) printsiip

Täitemenetluses ei tohi võlgnikult ära võtta toimetulekuks vajalikku miinimumi — see tuleneb inimväärikuse põhimõttest, mis on sätestatud põhiseaduse § 10 ja § 28 kaudu. Seetõttu näeb täitemenetluse seadustik ette absoluutse toimetulekupiiri, mida ei või võlgnikult ära võtta.

7. Territoriaalse alluvuse printsiip

TMS § 4 lg 1 kohaselt pöörab sissenõude võlgniku varale kohtutäitur, kelle tööpiirkonnas on võlgniku elu- või asukoht või kelle tööpiirkonnas asub võlgniku vara. Kohtutäitur on seotud geograafilise pädevusega, pankrotihaldur aga mitte — haldur tegutseb terves Eestis sõltumata võlgniku asukohast.

II. PANKROTIHALDURI TEGEVUSPÕHIMÕTTED (PankrS)

1. Uurimisprintsiip (ex officio uurimise põhimõte)

PankrS § 3 lg 3 sätestab, et pankrotiasja menetlev kohus peab omal algatusel pankrotiavalduse esitamisest kuni pankrotimenetluse lõpetamiseni võtma tarvitusele abinõud, et selgitada välja asjaolud, millel on pankrotimenetluse seisukohalt tähtsust, ja korraldama selleks vajalike tõendite kogumise. See kohustus kandub haldurile — haldur ei oota, kuni menetlusosalised esitavad nõudeid, vaid peab ise aktiivselt uurima võlgniku vara, tehinguid, raamatupidamist ja võimalikke tagasivõidetavaid tehinguid. **See on diametraalselt vastupidine kohtutäituri formaliseerituse printsiibile.**

2. Kõigi võlausaldajate võrdse kohtlemise printsiip (par condicio creditorum)

See on pankrotiõiguse kõige fundamentaalsem põhimõte. Pankroti väljakuulutamisega lõpevad kõik individuaalsed täitemenetlused võlgniku vastu — TMS § 51 kohaselt lõpeb täitemenetlus pankroti väljakuulutamisel.

Sellega luuakse ühtne kollektiivne menetlus, milles kõik sama järgu võlausaldajad saavad proportsionaalselt rahuldamist. **Ükski võlausaldaja ei saa eelistatud positsiooni pelgalt seetõttu, et ta esitas nõude varem — vastupidi täitemenetlusele, kus kehtib "kes ees, see mees" loogika.**

3. Menetluse eesmärgi ja otstarbekuse printsiip

PankrS § 2 kohaselt on pankrotimenetluse eesmärk rahuldada võlausaldajate nõuded võlgniku vara arvel kas võlgniku vara võõrandamise või võlgniku ettevõtte tervendamise kaudu. Füüsilisest isikust võlgnikule antakse pankrotimenetluse kaudu võimalus vabaneda oma kohustustest.

Haldur peab otsustama, kumb tee — likvideerimine või tervendamine — toob võlausaldajatele suurema rahulduse. See eeldab majanduslikku analüüsi ja kaalutlusõigust, mida kohtutäituril ei ole.

4. Hoolsa ja korraliku halduri printsiip

PankrS § 55 lg 4 paneb haldurile kohustuse tegutseda hoolega, mis vastab sellele, mida mõistlik inimene halduri olukorras kasutaks — **see on sarnane äriühingu juhatuse liikme hoolsusstandardi ja nn "prudent person" standardiga.** Haldur peab tagama, et pankrotimenetlus oleks läbi viidud korralikule ja ausale pankrotihaldurile omase hoolega ning seaduslikult, majanduslikult otstarbekalt ja kiiresti.

5. Pankrotieelsete õiguste austamise printsiip

Võlausaldajate nõuete rahuldamisel kehtib range järjestus — PankrS § 153 sätestab nõuete rahuldamise järjekorrad. Pandipidajatel (nt hüpoteegipidajad) on eelisjärjekord pankrotivarale enne mittepanditud nõudeid; selle põhimõtte järgi austatakse pankrotieelseid tagatisi ja õigusi. **See eristab pankrotimenetlust täitemenetlusest, kus arestimisjärjekord on lihtsam.**

6. Tagasivõitmise printsiip (*actio pauliana*)

Pankrotihaldur saab vaidlustada võlgniku poolt enne pankrotti tehtud tehinguid, millega kahjustati võlausaldajaid — nn tagasivõitmise nõuded (PankrS §§ 109–118). Tagasivõitmise korras saab kehtetuks tunnistada tehinguid, mis on tehtud enne pankroti väljakuulutamist ja millega kahjustati võlausaldajate huve.

See on pankrotihalduri ainuõigus, millel puudub täielik vaste täitemenetluses — kohtutäitur ei saa vaidlustada tehinguid, mida võlgnik tegi enne täitemenetlust.

7. Sõltumatuse printsiip — kaksiklojaalsus

Pankrotihalduri sõltumatuse nõue on keerulisem kui kohtutäituril. **Haldur peab olema sõltumatu mõlemast — nii võlgnikust kui ka võlausaldajatest — ja toimima kõigi huvides korraga.** Kohtutäitur on erapooletu, kuid ta täidab sisuliselt sissenõudja huvides kohtu otsust. Haldur seevastu on "menetluse usaldusisik", kelle kohustused laienevad kõikidele huvigruppidele.

III. VÖRDLEV KOKKUVÕTE

Kahe menetluse põhimõtted on kõige selgemini näha kolmes vastuolus:

Formalism vs. materiaalne õiglus. Kohtutäitur lähtub täitedokumendi sisust formaalselt ja ei hinda materiaalet õiglust. Pankrotihaldur peab hindama majanduslikku otstarbekust, tehingute tegelikku sisu ja tagasivõitmise võimalusi — tema roll on sisuliselt materiaalne, mitte formaalne.

Üksikhuvi vs. kollektiivsed huvid. Täitemenetluses on ennekõike sissenõudja huvi kaitsmine ja võlgniku kohustus nõue täita — see on kahepoolne suhe. Pankrotimenetlus on aga kollektiivne menetlus, kus haldur tasakaalustab paljude võlausaldajate, võlgniku ja ühiskonna huvisid samaaegselt.

Kohustuslikkus vs. kaalutlusõigus. Kohtutäitur peab täitma, kui täitedokument on olemas — tal ei ole diskretsiooni otsustada, kas täitmisele asuda. Pankrotihaldur seevastu teeb pidevalt kaalutlusotsuseid: kas müüa vara kiiresti või oodata paremat hinda; kas jätkata ettevõtte tegevust või likvideerida; kas esitada tagasivõitmise hagi; kuidas jaotada vara osade vahel.

Dimensioon	Kohtutäitur (TMS)	Pankrotihaldur (PankrS)
Lähtedokument	Täitedokument (kohtuotsus, -määrus jm TMS § 2 loetelu)	Pankrotimääruse kohtu poolt kinnitamine; halduri enda uurimistöö tulemused
Põhiküsimus	Kas täitedokument vastab vorminõuetele?	Kuidas rahuldada kõigi võlausaldajate nõuded maksimaalselt?
Kaalutlusõiguse ulatus	Minimaalne — keelduda saab vaid seaduses sätestatud juhtudel	Ulatuslik — haldur teeb kaalutlusotsuseid pidevalt
Huvide ring	Kahepoolne: sissenõudja vs. võlgnik	Mitmepoolne: kõik võlausaldajad + võlgnik + ühiskond
Tehingute kontroll	Puudub — täitedokumendi sisu ei kontrollita	Tagasivõitmine: haldur saab vaidlustada pankrotieelsed tehingud
Menetluse alus	Sissenõudja avaldus	Kohtu määrus; haldur tegutseb ex

Dimensioon	Kohtutäitur (TMS)	Pankrotihaldur (PankrS)
		officio
Tegutsemisgeograafia	Piiratud tööpiirkonnaga (TMS § 4)	Kogu Eesti territoorium, kogu EL territoorium piiriülese maksejõuetuse korral põhimaksejõuetusmenetuses
Paralleelmenetlused	Mitu täitemenetlust korraga eri sissenõudjatega võimalik	Pankrot peatab kõik individuaalsed täitemenetlused.
Vara käsutus	Arestimine ja müük sissenõudja nõude ulatuses	Kogu pankrotivara valitsemine ja realiseerimine tervikuna
Vastutuse standard	Riigivastutuse seadus; süüline kahju tekitamine	Hoolsa ja korraliku halduri standard (<i>prudent person</i>), kutsekindlustus

4. Meie arvates oleks pidanud juba 10 aastat tagasi alustama valdkonnas tegutsevate avalike ülesannete täitjate konsolideerimisega teatud asutusse. Esitame Teile kohtutäituri ja pankrotihalduri ajaloolise võrdlusanalüüsi õigusaktide erinevate redaktsioonide alusel.

I. AJALOOLOOLINE JA SEADUSANDLUSLIK KONTEKST

Kohtutäituri seadus (KTS)

Esimene kohtutäituri seadus võeti vastu 17. jaanuaril 2001 ning jõustus 1. märtsil 2001 (RT I 2001, 16, 69). See seadus reguleeris kohtutäituri õiguslikku seisundit ja distsiplinaarvastutust ning kohtutäituri tasustamise aluseid. Seadust muudeti korduvalt ning 2009. aastal asendati see täielikult uue KTS-iga (RT I 2009, 68, 463), mis jõustus 1. jaanuaril 2010 ja kehtib täna (viimane redaktsioon RT I, 14.03.2025, 16).

Pankrotiseadus (PankrS)

Kehtiv pankrotiseadus võeti vastu 22. jaanuaril 2003 (RT I 2003, 17, 95) ja jõustus 1. jaanuaril 2004. Enne seda kehtis Eesti Vabariigi pankrotiseadus aastast 1992. 2004. aastal kehtima hakanud regulatsioon tõi kaasa erisätted, mis võimaldasid esmakordselt füüsilise isiku võlgadest vabastamise algatamist; samuti tõhustati pankrotimenetluse tähtaegu ja pankrotihaldurite järelevalvet ning suurendati kohtuniku rolli võlausaldajate esimesel üldkoosolekul. Seadust on kehtimise ajal muudetud üle 40 korra; viimane redaktsioon jõustus 21. novembril 2025.

II. KOHTUTÄITURI NÕUDED — REDAKTSIOONIDE ARENG

A. Haridus

2001. aasta KTS (§ 10 lg 1)

Kohtutäituriks võis saada **ettevalmistusteenistuse läbinud ja kohtutäiturieksami sooritanud Eesti kodanik, kes oli täitnud akadeemilise õigusõppe** riiklikult tunnustatud õppekava, valdas kõnes ja kirjas eesti keelt ning oli aus ja kõlbeline.

Nõutav oli formaalse nõudena täielik **akadeemiline juriidiline kõrgharidus (magistritasemel)** — mida tollal mõisteti eelkõige ülikooli õigusteaduse diplomina.

2009. aasta KTS (§ 17, jõust. 01.01.2010)

Uues KTS-is on hariduse nõue laiendatud: kohtutäituriks võib nimetada isiku, kes on omandanud riiklikult tunnustatud bakalaureusekraadi või läbinud riiklikult tunnustatud rakenduskõrgharidusõppe õiguse õppesuunal.

Oluline muutus: 2001. aasta nõue täielikust akadeemilisest õigusõppest (magistritase) asendati 2010. aastal nõudega, mis lubab ka rakenduskõrgharidust ning bakalaureusekraadi. **Kohustuslik eriala jäi samaks — ainult õigus.**

B. Kogemus ja ametisse kandideerimine

2001. aasta KTS

Kohtutäiturikandidaat läbis kohtutäiturikandidaadi kohtade täitmiseks korraldatud konkursi ning seejärel ettevalmistusteenistuse. Ettevalmistusteenistus oli justiitsministri kinnitatud kava alusel korraldatav väljaõpe juhendava kohtutäituri juures. Kohtutäitur nimetati tähtajatult. Lisaks kehtis atesteerimise nõue — kohtutäitureid atesteeriti üks kord viie aasta jooksul.

2009. aasta KTS (§ 17)

Kohtutäituri abid, kes on sooritanud kohtutäituri eksami ja kellel on **vähemalt üheaastane töökogemus kohtutäituri büroos**, saavad kandideerida vabal kohtutäituri ametikohal.

Alternatiivne rada: isik, kes on tegutsenud vähemalt ühe aasta kohtutäituri abina, vandeadvokaadina, kohtunikuna, notarina või pankrotihaldurina — ei pea sooritama kohtutäituri eksamit. Isikul, kellel on vähemalt viieaastane juriidiline töökogemus — peab sooritama eksami.

Oluline muutus: Atesteerimine kaotati ja asendati erialase enesetäiendamise kohustusega.

C. Ametialased kitsendused

2001. aasta KTS (§ 5)

Kohtutäitur ei võinud kohtutäituri ameti kõrval pidada teisi tasulisi ameteid ega olla muul tasulisel töö, välja arvatud pedagoogiline ja teadustöö. Tähelepanuväärne: kohtutäituri oli keelatud olla tegutsev pankrotihaldur.

2009. aasta KTS (§ 5 lg 1)

Alates 2010. aastast on kohtutäituri lubatud samaaegselt olla pankrotihaldur või likvideerija — see on täielik pööre võrreldes 2001. aastaga ning peegeldab kahe kutse lähenemist ühise Koja raames.

D. Vastutus ja kindlustus

2001. aasta KTS (§ 6 ja § 7)

Kohtutäitur vastutas oma ametikohustuse süülise rikkumise eest. Riik ei vastutanud kohtutäituri tekitatud kahju eest. Kindlustussumma alampiir oli 1 miljon krooni (u 63 900 eurot) ühe juhtumi kohta.

2009. aasta KTS (§ 9 ja § 10)

Kohtutäitur vastutab riigivastutuse seaduses sätestatud alustel. Kui kohtutäituri vara ei kata tekitatud kahju, vastutab Koda, seejärel riik — riik on nüüd viimase instantsi garantii. Kindlustussumma tõusis 200 000 euronit ühe juhtumi kohta ja 600 000 euronit kõigi kindlustusjuhtumite peale — ligikaudu kolmekordne suurenemine.

III. PANKROTIHALDURI NÕUDED — REDAKTSIOONIDE ARENG

A. Varasem pankrotiseadus (1992–2003)

Eesti Vabariigi varasema pankrotiseaduse alusel nimetas kohus (ajutise) pankrotihalduri. Varasemas seaduses olid halduri nõuded tagasihoidlikumad ja eraldi seadusega loodud kutseorganisatsiooni ei olnud — haldurit käsitleti kohtu abimehena, mitte avaliku ülesande täitjana.

B. 2003. aasta PankrS algredaktsioon (jõust. 01.01.2004)

Uus PankrS 2003 lõi esmakordselt eraldiseisva pankrotihalduri ameti koos selgete kvalifikatsiooninõuetega. Halduriks võis olla:

- teovõimeline füüsiline isik, kellele on antud haldurina tegutsemise õigus;
- vandeadvokaat;
- vandeaudiitor;
- kohtute seaduse nõutava haridustasemega kohtutäitur.

Hariduse nõue: bakalaureusekraad mis tahes sobival erialal (õigus, rahandus, juhtimine, raamatupidamine) + 2-aastane töökogemus; või magistrikraad (ilma kogemuse nõudeta).

C. 2009/2010. aasta muudatused (kehtiv PankrS)

Haldurina tegutsemise õigus antakse teovõimelisele füüsilisele isikule, kes:

- on omandanud riiklikult tunnustatud bakalaureusekraadi + vähemalt kaheaastane töökogemus rahanduse, õiguse, juhtimise või raamatupidamise valdkonnas; või on omandanud riiklikult tunnustatud magistrikraadi;
- on aus ja kõlbeline;
- valdab kõnes ja kirjas eesti keelt;
- on sooritanud halduri eksami kohtutäituri seaduses sätestatud korras;
- on läbinud halduri väljaõppe kohtutäituri seaduses sätestatud korras.

Kehtestati oluline erand: vandeadvokaat, vandeadvokaadi vanemabi, vandeaudiitor ning kohtute seaduse nõutava haridustasemega kohtutäitur ei pea haldurina tegutsemise õiguse saamiseks sooritama halduri eksamit ega läbima väljaõpet.

Samuti kehtestati täiendusõppe nõue: halduri eksami sooritanud isik, kes on töötanud vähemalt kolm aastat õigusalas, majandusalas või finantsjuhtimisel kõrgharidust nõudval tööl, ei pea läbima väljaõpet.

D. Sõltumatuse nõue

Haldur ei tohi olla kohtu töötaja ning ta peab olema sõltumatu võlgnikust ja võlausaldajatest. Andes kohtule nõusoleku haldurina tegutsemiseks, kinnitab isik kirjalikult, et ta on sõltumatu võlgnikust ja võlausaldajatest. Halduriks ei või olla asja menetleva kohtuniku ega kohtunikuabi lähikondne.

E. Diskvalifitseerivad asjaolud

Haldurina tegutsemise õigust ei anta isikule:

- kellel on karistus tahtlikult toimepandud kuriteo eest;
- kes on viimase kümne aasta jooksul tagandatud kohtuniku-, notari-, prokuröri-, vandetõlgi- või kohtutäituriametist või advokatuurist või audiitorkogust välja heidetud;
- kes on viimase viie aasta jooksul avalikust teenistusest distsiplinaarsüüteo eest vabastatud;
- kes on pankrotivõlgnik;
- kelle kohta kehtib ärikeeld;
- kes on senises kutsetegevuses näidanud üles ilmset sobimatust tööks pankrotihaldurina;
- kes on viimase seitsme aasta jooksul distsiplinaarsüüteo toimepanemise eest Kojast välja arvatud või kellelt on haldurina tegutsemise õigus ära võetud.

F. Halduri ülesanded ja järelevalve

Pankrotihaldur on võlgniku seaduslik esindaja. Pankrotihaldur teeb võlgniku nimel pankrotivaraga seonduvaid tehinguid ja muid toiminguid, mis on vajalikud pankrotimenetluse eesmärgi saavutamiseks. Juriidilisest isikust võlgniku puhul esindab pankrotihaldur võlgnikku kõigis tehingutes ja õigustoimingutes. Pankrotihaldur on juriidilisest isikust võlgniku juhtimis- ja kontrollorganiks. Pankrotihalduri ülesanne on kaitsta kõigi võlausaldajate ja võlgniku õigusi ja huve ning tagada, et pankrotimenetlus oleks läbi viidud seaduslikult, majanduslikult otstarbekalt ja kiiresti.

Järelevalvet teostab Maksejõuetuse teenistus (alates 2022. aastast; varem Justiitsministeerium), kohus, võlausaldajate üldkoosolek, toimikond, Eesti Advokatuur ning Kohtutäiturite ja

Pankrotihaldurite Koja kutsekogu.

IV. REDAKTSIOONIDE KOKKUVÕTTEV VÕRDLUSTABEL

KTS = Kohtutäituri seadus | PankrS = Pankrotiseadus | KPKoda = Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda

Dimensioon	KTS 2001 (algredaktsioon)	KTS 2009/2010 (kehtiv)	PankrS 2003/2004 (algredaktsioon)	PankrS kehtiv (2009–2025)
Haridus	Täielik akadeemiline õigusõpe (eeldas magistritaset)	Bakalaureuse- või rakenduskõrgharidus AINULT õiguse erialal	Bakalaureusekraad mis tahes sobival erialal + 2a kogemus VÕI magistrikraad	Sama — bakalaureuse + 2a VÕI magistri; erialavalik lai (õigus, rahandus, juhtimine, raamatupidamine)
	Ettevalmistusteenistus juhendaja juures	1a kogemus reguleeritud kutsel VÕI 5a juriidiline töökogemus + eksam	2a asjakohases valdkonnas (bakalaureusega)	Sama, pluss väljaõppe vabastus 3a kogemusega
Eksam	Kohtutäiturieksam (kõigile kohustuslik)	Kohtutäiturieksam; eksempt reguleeritud kutsed (advokaat, notarinne)	Halduri eksam (kõigile kohustuslik)	Halduri eksam; eksempt vandeadvokaadid, vandeaudiitorid, kohtutäiturid
Atesteerimine	Iga 5 aasta tagant kohustuslik	KAOTATUD — asendus täiendusõppega	Puudus	Puudub; asemel täiendusõppe kohustus
Pankrotihaldur samaaegselt	KEELATUD kohtutäiturile	LUBATUD kohtutäiturile	Lubatud	Lubatud; kohtutäitur saab ilmaksamita
Kutseorganisatsioon	Puudus (justiitsministri valitsemisala)	KPKoda (alates 2010)	Puudus (2003–2009)	KPKoda (alates 2010)

Dimensioon	KTS 2001 (algredaktsioon)	KTS 2009/2010 (kehtiv)	PankrS 2003/2004 (algredaktsioon)	PankrS kehtiv (2009–2025)
Kindlustus	1 miljon krooni (~63 900 €)	200 000 € / 600 000 €	Seadusest tulenev	Kutsekindlustus kohustuslik
Riigi vastutus	Riik EI VASTUTA	Riik vastutab viimase garantiina	Ei kohaldu	Vaieldav. Kohus + Maksejõuetuse teenistus
Sõltumatus	Erapooletus menetlusosaliste suhtes	Erapooletus + ametialased kitsendused	Sõltumatus võlgnikust ja võlausaldajatest	Kirjalik sõltumatusavaldus kohtule; ranged diskvalifitseerivad asjaolud
Järelevalve	Justiitsminister	Justiits- ja Digiministeerium + KPKoda	Kohus + Justiitsministeerium	Maksejõuetuse teenistus + kohus + KPKoda, Eesti Advokatuur?
Ametisse nimetamine	Tähtajatu (justiitsminister)	Tähtajatu (justiitsminister)	Konkreetselt menetluseks (kohus)	Konkreetselt menetluseks (kohus)

V. SEADUSANDLUSLIKUD PÖÖRDEPUNKTID

Kahes seaduses on kolm olulist ajaloolist pöördepunkti, mis muutsid avalike ülesannete täitjate maastikku sisuliselt:

1. Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja loomine 2010. aastal

Oli institutsiooniliselt kõige tähtsam sündmus: lõi esmakordselt ühise kutsestruktuuri, mis ühendas kohtutäiturid ja pankrotihaldurid, korraldas mõlema kutse eksameid, täiendusõpet ja distsiplinaarmenetlust. **Sellega kaasnes kohtutäiturile pankrotihalduri rolli lubamine — täielik pööre võrreldes 2001. aastaga.**

2. Hariduse nõude lõdvendamine kohtutäituri puhul 2010. aastal

Akadeemiliselt täielikust õigusõppest (magistritasem) bakalaureuse/rakendusliku tasemele — see laiendas kandidaatide ringi, kuid kitsendas erialavalikut (ainult õigus), samas kui pankrotihaldurile jäi lai erialavalik.

3. Maksejõuetuse teenistuse loomine 2022. aastal

Eraldiseisvaks järelevalveorganiks pankrotihalduri üle, mis vähendas Justiitsministeeriumi otsest rolli ja lõi spetsialiseeritud haldusjärelevalve organi, kahjuks piiratud pädevusega valdkonnas.

VI. ANALÜÜTILINE KOKKUVÕTE

Kahe ameti esindaja regulatsiooni võrdlemine läbi aja näitab selget varasemat suundumust: lähenemine kutsestruktuuri tasandil, **kuid eristumine sisuliste nõuete tasandil**. Mõlemad ametid

jagavad nüüd üht kutseorganisatsiooni ja kohtutäitur võib teoreetiliselt täita mõlema rolli.

Pankrotihalduri hariduse laiem erialavalik (rahandus, juhtimine, raamatupidamine kõrvuti õigusega) peegeldab endiselt arusaama, et pankrotihalduri töö eeldab mitmekülgsed majanduslikke ja finantsjuhtimisalaseid teadmisi, mida täitemenetluse spetsialistilt ei nõuta. Kohtutäituri rangem erialapiiramine (ainult õigus) peegeldab aga seda, et täitemenetlus on eelkõige protseduuriõiguslik tegevus, kus juriidiline raamistik on primaarne.

Sõltumatuse nõue on pankrotihalduril rangem ja mitmekihilisem (kirjalik avaldus kohtule, topeltsõltumatus nii võlgnikust kui võlausaldajatest), mis vastab halduri fidutsiaarsele rollile kõigi menetlusosaliste huvide kaitsja ja tasakaalustajana.

MEIE ARVAMUSE KOKKUVÕTE:

Maksejõuetuse teenistus pooldab süsteemseid, konsolideeritud ja kuluefektiivseid lahendusi avalike teenuste osutamisel Eestis.

Maksejõuetuse teenistusele jääb arusaamatuks, miks just see konkreetne eelnõu on tänasel päeval poliitikakujundaja jaoks kriitiline eelnõu kui Maksejõuetuse teenistus on viimase 3,5 aasta jooksul esitanud poliitikakujundajatele, sh Teile ning avalikkusele regulaarselt andmeid ettevõtluskeskkonna ja maksejõuetusvaldkonna süsteemsete puudujääkide kohta, mille lahendamisega tuli alustada juba 10 aastat tagasi. Meile jääb arusaamatuks, kuidas poliitikakujundaja enne järjekordseid valimisi reaalselt tagab võlausaldajate kaitse ning ausa ja usaldusväärse ettevõtluskeskkonna toimimise Eestis.

Juhul, kui poliitikakujundajad soovivad siiski Eestis jätkata seni killustunud, kuluka ja detsentraliseeritud mudeli rakendamist maksejõuetusvaldkonnas (üle 150 iseseisva pädevusega menetlejaga), siis **Maksejõuetuse teenistus soovib endale kõigi maksejõuetusvaldkonnas tegelevate menetlejate (*mistahes likvideerijad, sundlikvideerijad, võlanõustajad, usaldusisikud, ajutised pankrotihaldurid, pankrotihaldurid, saneerimisnõustajad, kohtutäiturid?*) täieulatuslikku litsentseerimise- ja haldusjärelevalve teostamise pädevust koos haldussunniga, et Eestis oleks võimalik alustada ühtse halduspraktika kujundamist, sh ühtse hea tava ja menetlejatele käitumisjuhiste kohaldamisega.**

Seni kui Eestis eksisteerib multiplinaarne ja ebaefektiivne haldusjärelevalvesüsteem (*kus üks haldusjärelevalveorgan muuhulgas on teatanud, et ta ei teosta üldse järelevalvet*), ei muutu võlausaldaja kui avaliku teenuse kliendi jaoks mitte midagi paremaks ning võlausaldajal puudub jätkuvalt motivatsioon seda süsteemi mingil moel rahastada (st maksta maksejõuetussüsteemi menetlejate kulusid kinni).

Lugupidamisega ja edu soovides

(digiallkirjastatud)

Signe Viimsalu
juhataja
Maksejõuetuse teenistus
tel 59 12 44 08